

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2018

Редакційна колегія:

- Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;
Павелків Р.В., доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;
Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з **науково-педагогічної та навчально-методичної роботи**;
Вербець В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціології Рівненського державного гуманітарного університету;
Mirosław Dymon Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski wydział muzyki;
Лісова С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;
Малафік І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;
Дем'янчук О.Н., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;
Потапчук Т.М., доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Шевчук С.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Крижановська Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Сверлюк Л.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Буцяк В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Прокопович Т.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Радковська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Филипчук М.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 22.02.2018 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2018. – Вип. 4. – 396 с.

ISBN 978-966-416-550-8

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Бурчак І.С.</i> Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх керівників дитячим ансамблем спортивно-бального танцю.....	6
<i>Іванова Л.І., Іванова Т.В.</i> Особливості початкового етапу фортепіанної підготовки учнів музичних шкіл.....	13
<i>Сверлюк Л.І., Куніцька І.В.</i> Теоретичні основи формування гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі.....	19
<i>Лужна Л.М., Радковська Л.М.</i> Робота над поліфонічними творами з учнями-піаністами ДМШ (на прикладі "Нотного зошити А. М. Бах").....	26
<i>Матвійчук А.В.</i> Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок майбутніх вчителів музичного мистецтва.....	32
<i>Наулік Н.В.</i> Розвиток навчального інтересу учнів-початківців в класі фортепіано.....	38
<i>Никон О.К., Остапчук М.М.</i> Формування мотивації вдосконалення виконавських навичок у самостійній роботі студентів.....	45
<i>Павлішин Н.В.</i> Музичний розвиток підлітків в умовах інтеграції мистецтв.....	53
<i>Пальоха О.А.</i> Роль задатків і здібностей у професійній музичній діяльності.....	60
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Проблеми концертного хвилювання співаків творчого колективу.....	68
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Педагогіка музична і музейна: сучасні тенденції взаємодії.....	74
<i>Сверлюк Я.В.</i> Методологічні підходи професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	80
<i>Симончук Т.Д.</i> Роль естрадної пісні у формуванні вокальної культури підлітків.....	89
<i>Радковська Л.М., Цибульська С.Ю.</i> Використання новітніх технологій на уроках музичного мистецтва в ЗОШ.....	95
<i>Тетєнєва Н.О.</i> Форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.....	101
<i>Турчин Г.П.</i> Художні завдання диригента оркестру в роботі над музично-виразовими засобами.....	107
<i>Ужинський М.Ю., Капітанець Л.М.</i> Студія електронної музики як творча майстерня музиканта-інструменталіста.....	117
<i>Фарина Н.П.</i> Концертно-виконавська діяльність студентів-вокалістів: педагогічний аспект.....	124
<i>Федачко І.Б.</i> Еволюція педагогічних поглядів на процес роботи над музичним твором.....	131
<i>Хуан Ханьцзе.</i> Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства.....	138
<i>Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.</i> Педагогічні принципи викладання фахових дисциплін зі спеціальності "Музичне мистецтво".....	144

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Mirosław Dymon. Kształtowanie zainteresowań i umiejętności muzycznych dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym</i>	151
<i>Блищук Н.В. Творча майстерність піаніста-концертмейстера дитячого хору</i>	164
<i>Буцяк В.І., Турко Н.С. Культурологічні засади появи та функціонування музичних інструментів</i>	170
<i>Власюк О.П. Спадщина українського мистецтва в історичній ретроспективі</i>	178
<i>Трачук Л.Д., Гаврилюк С.В. Тульчинське училище культури в мистецькому житті Поділля</i>	189
<i>Галаган В. Технологічні основи колективного виконавства</i>	195
<i>Дзвінка Р.І. Творчий доробок Михайла Тимофіїва в контексті еволюції сопілкового виконавства</i>	204
<i>Димченко С.С. Проблеми становлення та розвитку диригентського мистецтва: здобутки і перспективи</i>	210
<i>Krous O.P., Pryt K.O. Folklor of Volyn Polissya as an important factor of formation of national self-identity of future music teachers</i>	220
<i>Крусь О.П. Регіональний музичний фольклор – інтегральна частка духовної скарбниці нації</i>	226
<i>Островська Г.Б. Творчий портрет Лідії Сергіївни Костянець</i>	232
<i>Петричук О.В. Історико-культурні передумови формування специфікацій стилю в музиці</i>	241
<i>Симончук І.А. Даюк Ж.Ю. Артистично-театральні аспекти виконавського мистецтва у творчості провідних українських баяністів</i>	248
<i>Сташук О.А. Творчо-педагогічний феномен Олександра Панасовича Довгалока</i>	254
<i>Столярчук Б.Й. Збирач народних пісень Рівненщини Петро Степанюк</i>	262
<i>Ускова А. Обряд випікання весільного короваю у селі Колом'є Славутського району Хмельницької області</i>	266
<i>Филичук М.С. Бас-гітара в культурно-мистецькому просторі: генеза, розвиток, сучасний стан</i>	275
<i>Франчук Д. Історія та народнопісенна творчість села Самчики (Старокостянтинівського району Хмельницької області)</i>	283
<i>Цапун Р.В. Українська традиція святкування масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі</i>	293
<i>Черніско В.А. Творчий доробок Євгенії Родзь через призму історії та спадкоємності</i>	299
<i>Шереток Р.М. Мистецьке наповнення інтер'єру культових споруд ордену кармелітів на Волині (за матеріалами праць Т. Стецького і Я. Гіжицького)</i>	306
<i>Шихова Г.І. Зародження та розвиток української музичної освіти у XVI-XIX ст.</i>	314
<i>Радковська Л.М., Яцук І.І. Сучасна бандура: новий статус академічного і професійного інструменту</i>	320

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Кардаш (Гергелюк) В.В.</i> Розвиток емоційної сфери дітей з особливими потребами засобами музичного мистецтва	325
<i>Грабiк Н.В.</i> Методи творчого самовираження учнів у вокально-хоровій роботі загальноосвітніх навчальних закладів	329
<i>Гумiнська О.О.</i> Науково-методичні засади самовираження учнів у музичній діяльності	334
<i>Гурин А.В.</i> Інструментальне музикування на уроках музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі	338
<i>Карманюк Ю.В., Григорчук І.С.</i> Музичний фольклор в системі засобів музичного виховання молодших школярів	345
<i>Клець Т.</i> Розвиток техніки диригування у студентів музично-педагогічних спеціальностей	350
<i>Крет М.В.</i> Музика та її морально-виховні функції у процесі становлення особистості	357
<i>Лукащук О.І.</i> Роль мистецтва у професійному становленні майбутнього вчителя музики	362
<i>Крижановська Т.І., Оксенчук Д.Ю.</i> Розвиток виконавської культури учня-баяніста за методикою Петра Серотюка	370
<i>Пастушенко Л.А.</i> Принципи і підходи виховання естетичних смаків майбутніх учителів музичного мистецтва	379
<i>Пастушенко А.С., Гарбуз Т.В.</i> Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді на кращих зразках народної пісенної творчості	386
Про авторів	393

5. Frołowicz E., *Konsonanse i dysonanse wczesnoszkolnej edukacji muzycznej*, Wydawnictwo "Bernardinum", Gdańsk 2011.

6. Katarzyńczuk – Mania L., Kurcz J. [red.], *Wybrane zagadnienia edukacji artystycznej dzieci i młodzieży*. Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2002.

7. Katarzyńczuk-Mania L., *Nauczyciel edukacji muzycznej we współczesnej rzeczywistości kulturalnej*, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2010.

8. Lipska E., Przychodzińska M., *Muzyka w nauczaniu początkowym. Metodyka*. WSiP, Warszawa 1991.

9. Ławrowska R., *Muzyka i ruch*, WSiP, Warszawa 1988.

10. Pilch T., *Zasady badań pedagogicznych*. ŻAK, Warszawa 1995.

11. Podolska B., *Muzyka w przedszkolu. Metodyka*, Oficyna Wydawnicza "Impuls", Kraków 2008.

12. Przybylska K., *Zabawy i ćwiczenia muzyczno – ruchowe w klasach I-III*, WSiP, Warszawa 1975.

13. Przychodzińska – Kaciczak M., *Polskie koncepcje powszechnego wychowania muzycznego. Tradycje-współczesność*. WSiP, Warszawa 1987.

14. Przychodzińska- Kaciczak M., *Muzyka i wychowanie*. Nasza Księgarnia, Warszawa 1979.

15. Sielużycki Cz., *Zarys budowy i czynności narządu głosu*. Materiały Pomocnicze COPSA, Warszawa 1963.

16. Sobierajska H., *Uczymy się śpiewać*. PZWS, Warszawa 1972.

17. Wasiak S., *Metodyka wychowania muzycznego w szkole podstawowej*. PZWS, Warszawa 1963.

18. Wojnar I. [red.], *Wychowanie przez sztukę*. PZWS, Warszawa 1965.

УДК 78.421

Блищук Н.В.

ТВОРЧА МАЙСТЕРНІСТЬ ПІАНІСТА-КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ДИТЯЧОГО ХОРУ

Анотація. У статті розглянуто специфіку роботи концертмейстера з дитячим хором. Висвітлено основні компоненти творчої майстерності піаніста та їх практичне значення у його професійній діяльності. Виявлено, що навички імпровізації, читання нот з листа, транспонування та творчої роботи з супроводом є невід'ємною складовою успішної концертмейстерської практики.

Ключові слова: концертмейстер, дитячий хор, творчі навички, імпровізація, читання з листа, транспонування, творча робота з супроводом.

Аннотация. В данной статье рассмотрена специфика работы концертмейстера с детским хором. Освещены основные компоненты творческого мастерства пианиста и их практическое значение в его профессиональной деятельности. Выявлено, что навыки импровизации, чтения нот с листа, транспонирования и

творческой работы с сопровождением являются неотъемлемой составляющей для успешной концертмейстерской практики.

Ключевые слова: концертмейстер, детский хор, творческие навыки, импровизация, чтение с листа, транспонирование, творческая работа с сопровождением.

Annotation. In this article, the peculiarities of the concertmaster's work with the children's choir are considered, the main components of the creative pianist's skill and their practical significance in his professional activity are highlighted. It is revealed that skills of improvisation, reading of notes from the sheet, transposing and creative work with the accompaniment are an integral part of the successful concertmaster's practice.

Keywords: concertmaster, children's choir, creative skills, improvisation, reading from the sheet, transposition, creative work with the accompaniment.

Актуальність. Успішна виконавська діяльність дитячого хору багато в чому залежить від рівня фахової самореалізації художнього керівника (хормейстера) та концертмейстера. Щоправда, роль піаніста під час репетицій і концертних виступів співацького колективу зрідка лише потрапляє в поле зору науковців, тому потребує ґрунтовного дослідження. Концертмейстер дитячого хору не тільки виконує інструментальний супровід вокальних творів, але й проявляє творчі навички – імпровізує, транспонує, самостійно підбирає на слух або створює акомпанемент. В сукупності творчі якості концертмейстера є важливою складовою його виконавської майстерності, яка набувається в процесі професійної підготовки у вищих музично-освітніх закладах, а в подальшій роботі піаніста з хором постійно удосконалюється.

Аналіз досліджень. Виконавська майстерність концертмейстера є об'єктом досліджень багатьох науковців і педагогів. Зокрема, це питання широко розкрито у наукових статтях, монографіях та інших роботах К. Волкової, І. Каленик [2], І. Макєвої та Я. Ослан. Особливо варто відмітити науково-методичні праці Т. Молчанової, які стали першою в Україні спробою узагальнити та систематизувати різноманітні проблеми концертмейстерської діяльності та розглянути їх в комплексі. У своєму посібнику "Мистецтво піаніста-концертмейстера" авторка пише, що вміння грамотно читати з листа, транспонувати та працювати самостійно, є невід'ємною частиною мистецтва концертмейстера [4, с. 6]. Однак не дивлячись на популярність цієї теми серед науковців, значення власне творчих навичок концертмейстера у роботі з дитячим хором не розкрито належним чином. Потребують узагальнення і систематизації методичні засади формування спеціальних навичок виконання акомпанементу до хорових творів.

Метою наукової статті є визначення ролі творчого компоненту виконавської майстерності піаніста-концертмейстера у роботі з дитячим хоровим колективом.

Виклад основного матеріалу. Перед тим, як досліджувати творчу майстерність концертмейстера, розкриємо поняття "майстерність". Цей термін у словниках тлумачать як "високу вправність у виконанні певного виду діяльності" [7, с. 98], тоді як вчені розуміють "майстерність" як вищий щабель

розвитку професійних умінь, досягнутий на основі творчого підходу в умовах постійної професійної діяльності. Щодо поняття "виконавської майстерності" музиканта, то воно трактується як єдність спеціальних здібностей та професійно важливих якостей (артистизм, надійність у концертному виступі), набутих музично-виконавських знань (музично-теоретичних, музично-історичних, способів музично-виконавської діяльності) та умінь (виконавсько-технічних, рухо-пластичних, інтелектуально-інтерпретаційних) [1, с. 159-160].

Формування ж виконавської майстерності концертмейстера відбувається на основі поєднання суто піаністичних навичок, музично-теоретичних знань, вміння осягати сенс музики і втілювати в конкретному звучанні [6, с. 13]. Цей процес не обмежується лише конкретними "механічними" діями з боку концертмейстера, але без сумніву включає в себе і творчий компонент. Сюди ми відносимо імпровізацію, читання з листа, транспонування та творчу роботу з акомпанементом, які відіграють важливу роль як у репетиційній роботі з хором, так і під час концертних виступів. Розглянемо їх детальніше.

"Якщо звернутися до історії, то спочатку основою для різноманітної діяльності музиканта слугували імпровізаторські здібності, що забезпечували професійну універсальність. Мистецтво акомпанементу розглядалося як своєрідна форма імпровізації, володіти якою був зобов'язаний в XVI-XVIII сторіччі будь-який виконавець" – пише Ірина Каленик [2, с. 125]. Сьогодні в інструментальному супроводі до співу більше ціниться дотримання композиторських вказівок нотного тексту. Проте вміння концертмейстера *імпровізувати* при роботі з дитячим хором перетворює процес музичного навчання у більш цікавий і захоплюючий.

Завдяки імпровізації концертмейстер може під час розспівування пропонувати новий супровід для уже відомих хористам поспівок, "на ходу" створювати "зображальну музику" до запропонованих хормейстером персонажів (особливо з молодшим хором), підбирати музичний супровід до різних таночків, які діти виконують на "фізкультхвилинці". Наприклад, під час виконання співаками вправи для "розігріву" голосу (коли той самий звук утримується протягом тривалого часу), концертмейстер може урізноманітнити звучання інструментального супроводу, створюючи для поспівки різний ладо-гармонічний фон.

Варто враховувати, що заняття з дитячим хором часто носять імпровізаційний характер, оскільки не завжди вдається передбачити всі деталі репетиції. Тому концертмейстеру, як і хормейстеру, в процесі роботи з юними співаками доводиться проявляти творчі якості. Імпровізаційні інтерлюдії на фортепіано будуть корисними для підготовки дітей до наступного виду навчальної діяльності, допоможуть створити емоційно-піднесено художню атмосферу заняття.

Оскільки "в імпровізації провідна роль належить саме практиці", то набуття цього навичку залежить безпосередньо від концертмейстера. "Чим

більше вивчено, опрацьовано, переграно музичного матеріалу, тим більше накопичується в пам'яті музичних моментів, особливостей, фактур та прийомів, що в подальшому стануть у пригоді при спробі імпровізувати", зазначає О. Колосовська [3, с. 130].

На думку А.М. Ткачевої, вміння швидко читати з аркуша хорів партитури і транспонувати нотний матеріал у будь-яку тональність є одним з основоположних виконавських компетенцій концертмейстера [9, с. 64]. Щодо навички *читання з аркуша*, то він найбільше знадобиться під час репетиційної роботи хору, зокрема, при виборі навчального репертуару та перед вивченням нових творів. В обох випадках піаніст має одразу "проілюструвати" один або декілька музичних творів для хору, щоб ознайомити дітей з новою програмою. У процесі такої гри необхідно вміти грамотно спрощувати фактуру, а саме: вибирати головне (бас і мелодію) і відкидати другорядне (середній план) таким чином, щоб не порушити задум композитора, донести до слухача стиль, характер та художній образ твору.

Щоб удосколювати ці навички, піаніст мусить регулярно вправлятися за інструментом, беручи в роботу музичний матеріал різної виконавської складності. Варто звернути увагу, що гами і технічні вправи розвивають координацію рухів і тактильних відчуттів на фортепіанній клавіатурі, які допоможуть зменшити зоровий контроль за руками в процесі читання з аркуша. Значно підвищує сприйняття нотного тексту аналітична робота виконавця без інструменту – усвідомлення закономірностей музичного розвитку, виявлення головних елементів музично-виразової системи твору. Адже гра нотного тексту з аркуша є однією з найскладніших форм читання, тому і вимагає від музиканта наполегливої інтелектуальної праці.

Якщо ж говорити про *транспонування*, то в музичній практиці воно поділяється на два види: транспонування по слуху і по нотах. Перший вид найбільше знадобиться на початку заняття, а саме під час розспівки. Коли хор виконує поспівку, концертмейстер повинен весь час переносити один і той же мотив на півтон вгору або вниз без часу на підготовку. Таке виконання відбувається без будь-якого нотного тексту, виключно на основі слухових відчуттів піаніста. Також трапляються випадки, коли хормейстер для розспівки використовує фрагменти творів, які вивчаються хористами на занятті. У такому разі завдання концертмейстера ускладнюється, оскільки транспонувати треба не лише хорову партію, але й партію супроводу.

Транспонування ж по нотах більше знадобиться уже в репетиційній роботі з хором. У випадку, якщо оригінальна тональність твору не відповідає вокальним можливостям хору, концертмейстер має транспонувати музичний матеріал. Для того, щоб хормейстер міг обрати найзручнішу тональність для співаків, інколи доводиться переносити нотний текст у кілька різних тональностей. Якщо супровід є складним для миттєвого транспонування, то в майбутньому необхідно записати транспонований варіант акомпанементу.

Для удосконалення цього навичку потрібні щоденні практичні заняття за інструментом: тренування слухомоторики (взаємозв'язок руху пальців по клавішам із певними інтервалами і акордами), позиційна гра. Така праця піаніста завжди буде виправданою, так як "транспонування є одним із діючих методів розвитку музичних здібностей, оскільки розвиває музичний слух, пам'ять і навички читки нот з аркуша" [5, с. 139].

Щодо *творчої роботи з супроводом*, то сюди ми відносимо *аранжування* (робота над фактурою твору, створення власного акомпанементу) та *підбір музики по слуху*.

Поняття "аранжування" може трактуватись по-різному. Ми ж розуміємо його як перекладення музичного твору для іншого складу виконавців, або ж полегшений виклад музичного твору для виконання на тому ж інструменті. Кожне з цих визначень по-своєму характеризує роботу концертмейстера з акомпанементом, відповідно до потреб чи вимог хору. Якщо хорова партія не дублюється в супроводі, а хористам важко співати без підтримки, необхідно змінити фактуру інструментального супроводу. Найчастіше у таких випадках партія хору додається у верхній регістр акомпанементу. Концертмейстер повинен вміти змоделювати супровід так, щоб якомога краще передати зміст та характер твору дітям та слухачам. Також аранжування необхідне у випадках, коли супровід є технічно складним для виконання. Тоді концертмейстеру необхідно спростити акомпанемент відповідно до власних виконавських можливостей, але без вагомих втрат з боку художнього образу вокально-інструментальної композиції.

Створення ж власного супроводу є необхідним у випадку, якщо хористи, виконуючи акапельний твір, мають певні складності і потребують інструментальної підтримки; або ж коли оригінальний супровід написаний для іншого інструменту, чи групи інструментів, чи оркестру. У обох варіантах концертмейстер повинен написати клавір, який стане комфортним помічником для дітей як в репетиційній роботі, так і під час концертного виступу. "Робити та виконувати перекладення і аранжування треба таким чином, щоб слухач сприймав твір як музику, написану саме для того інструменту, звучання якого він слухає", – радить К. Стрельченко [8, с. 96].

Вміння *підбирати музику по слуху* є універсальним засобом створення акомпанементу у випадку, якщо концертмейстер має доступ до оригінального супроводу лише у вигляді фонограми. Найчастіше це трапляється тоді, коли хормейстер хоче взяти у репертуар малодоступні твори зарубіжних чи сучасних композиторів. Не завжди можна знайти нотний матеріал популярних саунд-треків з мультфільмів чи кінофільмів, які діти з задоволенням співають. В таких випадках концертмейстеру необхідно вміти написати супровід.

Щоб досягнути цей навик, піаніст має регулярно займатись за інструментом: брати до свого виконавського репертуару твори різної складності, щоб знайомитись з різними видами фактур та прийомами написання

нотного тексту; прослуховувати музичний матеріал, паралельно слідкуючи за нотним текстом, щоб розвивати зорово-слухове сприйняття музики, і формувати вміння співвідносити почуте з побаченим; практикуватись у підборі на слух простих мелодій та мотивів з поступовим їх ускладненням.

Висновки. Розглянувши особливості роботи піаніста з дитячим хором, ми дійшли до висновку, що творча майстерність концертмейстера відіграє надзвичайно важливу роль у його практичній діяльності. Вміння імпровізувати, читати з листа та транспонувати, займатись аранжуванням та підбирати музику на слух є невід'ємною складовою для досягнення ним професійного успіху. Ці навички набуваються в процесі тривалої і кропіткої праці, але сформувавшись, стануть концертмейстеру хорошими помічниками. Вони зроблять його універсальним музикантом, який здатен вирішити будь-які творчі задачі у співпраці з дитячим хоровим колективом.

Література

1. Барсукова Н.С. Методологічні основи формування виконавської майстерності музиканта / Н.С. Барсукова // Перспективи розвитку науки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://конференция.com.ua/files/image> – С. 159-160.
2. Каленик І.В. Концертмейстерська діяльність – історичний та педагогічний аспекти // Молодь і ринок. – 2014. – №3. – С. 124-128.
3. Косолювська О. Імпровізація, як розвиток творчої фантазії (через призму джазового виконавства) / О. Косолювська // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2014. – №8. – С. 129-132.
4. Молчанова Т.О. Мистецтво піаніста-концертмейстера: навч. посіб. / Т.О. Молчанова. – [2-е вид. доп. перер.] – Львів: ДМА, 2007. – 216 с.
5. Общанський В.Л. Транспонування пісенного репертуару як оволодіння навичками гри на слух: з досвіду роботи / В.Л. Общанський // Педагогічний дискурс. – 2009. – №6. – С. 138-141.
6. Озерова І.О. Специфика деятельности концертмейстера в работе с вокалистами / И.О. Озерова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://solncesvet.ru/specifika-deyatelnosti> – 20 с.
7. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. – К : "Вища школа", 1982. – 216 с.
8. Стрельченко К.М. Сучасні аранжування та перекладення п'ес для баяна й акордеона в аспекті звуко-тембрової специфіки інструментів / К.М. Стрельченко // Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. – 2017. – №2. – С. 92-96.
9. Ткачева А.Н. Особенности работы концертмейстера в детском хоре / А.Н. Ткачева // В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии: сб. ст. по матер. ЛП междунар. науч.-практ. конф. – Новосибирск: СибАК, 2015. – С. 61-64.

Наукове видання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Відповідальні за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович
Шевчук Степан Іванович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 23.03.2017 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 23,02. Наклад 100 пр. Зам. 18.
Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».